

HIKMET

ULUSLARARASI HAKEMLİ İLMİ
ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL PEER-REVIEWED JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCH
МЕЃУНАРОДНО НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКО СПИСАНИЕ



Katkılarıyla

ADEKSAM

Gostivar - Kuzey Makedonya

Yayın yılı: XVIII, Sayı: 34, Yıl 2020/2

HİKMET

Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi

ADEKSAM

Sahibi: Tahsin İBRAHİM

BAŞ EDITÖR:

Prof. Dr. Numan ARUÇ

EDITÖR YARDIMCISI:

Prof. Dr. Mahmut ÇELİK

ULUSAL YAYIN KURULU:

Prof. Dr. Abdülmecit NUREDİN (Kuzey Makedonya)

Prof. Dr. Mensur NUREDİN (Kuzey Makedonya)

Doç. Dr. Aybeyan SELİMİ (Kuzey Makedonya)

Doç. Dr. Arafat USEİNİ (Kuzey Makedonya)

Doç. Dr. Osman EMİN (Kuzey Makedonya)

Doç. Dr. Emina KARO (Kuzey Makedonya)

Dr. Fatma HOCİN (Kuzey Makedonya)

ULUSLARARASI YAYIN KURULU:

Doç. Dr. Fahriye EMGİLLİ (Türkiye)

Doç. Dr. Adnan KADRİÇ (Bosna Hersek)

Dr. Marija DJİNDJİC (Sırbistan)

Dr. Taner GÜÇLÜTÜRK (Kosova)

Dr. Almira SULYEVİÇ (Sırbistan - Sancak)

HİKMET

Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi

ULUSAL BİLİM VE HAKEM KURULU

- Prof. Dr. Yusuf HAMZAOĞLU (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Ahmet ŞERİF (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Numan ARUÇ (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Nazım İBRAHİM (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Musa MUSAI (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Violeta DİMOVA (Kuzey Makedonya)
Prof. Dr. Dragi GORGİEV (Kuzey Makedonya)

ULUSLARARASI BİLİM VE HAKEM KURULU

- Prof. Dr. Orhan DERMAN
Hacettepe Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Recai COŞKUN
Sakarya Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Muhammed Nur DOĞAN
İstanbul Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Necati DEMİR
Gazi Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Mehmetzeki İBRAHİMGİL
Gazi Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Dr. Melahat PARS
Ankara Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Mirjana TEODOSIJEVIC
Belgrad Üniversitesi (Sırbistan)
Prof. Dr. Ksenija AYKUT
Belgrad Üniversitesi (Sırbistan)

HİKMET

Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi

Prof. Dr. Gazmend SHPUZA	
Arnavutluk Bilimler Akademisi	(Arnavutluk)
Prof. Dr. Lindita XHANARI	
Tiran Üniversitesi	(Arnavutluk)
Prof. Dr. Kerima FİLAN	
Sarayevo Üniversitesi	(Bosna Hersek)
Doç. Dr. Adnan KADRİÇ	
Zenitsa Üniversitesi	(Bosna Hersek)
Doç. Dr. Tudora ARNAUD	
Şevçenko Kiev Milli Devlet Üniversitesi	(Ukrayna)
Prof. Dr. Vugar SULTANZADE	
Doğu Akdeniz Üniversitesi	(KKTC)
Doç. Dr. Mehseti İSMAYİL	
Azerbaycan Devlet Üniversitesi	(Azerbaycan)
Prof. Dr. Tacida ZUBCEVIÇ HAFIZ	
Priştine Üniversitesi	(Kosova)

Sekreter: Mine KARABERZAT

Tasarım : Yekin ABAZ

Tercüme : Ayhan ŞABAN

İrtibat: adeksam@live.com

web: www.hikmet.mk / www.hikmetdergisi.org

İÇİNDEKİLER

CİNSİYET KAVRAMINDAN TOPLUMSAL CİNSİYET TANIMLANMASINA GEÇİŞ

Prof. Dr. Orhan DERMAN

8

ÜSKÜP BELEDİYESİ ESKİ REİSİ SALİH ASIM BEY'İN ÜSKÜP TARİHİ VE CİVARI ESERİ

Prof.Dr.Süleyman BAKİ

18

KUZEY MAKEDONYA EĞİTİM SİSTEMİNDE YENİ EĞİLİMLER

Doç. Dr. Osman EMİN

26

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI

Dr. Recep ERYILMAZ

40

ANKARA'NIN AYAŞ İLÇESİ İLE SİİRT'İN TILLO İLÇESİ'NDE BULUNAN BAZI TÜRBE VE ZİYARET YERLERİNE BAĞLI İNANÇ VE UYGULAMALARIN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ VE BAZI TESPİTLER

Dr. Mesut UĞURLU

62

GÜNCEL VERİ GÖRSELLEŞTİRME YAZILIMLARI VE KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Fehmi SKENDER, Dr. İlker ALİ

76

PSİKOLOJİ KURAMLARINDA BENLİK VE ÖZSAYGI KAVRAMLARININ İNCELENMESİ

Mr. Şehida RİZVANÇE MATSANİ

90

DOĞU MAKEDONYA OSMANLI SAAT KULELERİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mr. Ersin DİKO

100

BAŞ YAZI

Büyük bir memnuniyetle arzetmek istiyoruz ki, başta Türkçe ve İngilizce dillerinde makaleleri ihtiva eden ve Balkanlar'daki Türk – İslam medeniyeti, kültürü ve tarihini yanısıra, genel olarak ilim ve bilimle ilgili konuları yayınlayan yegane uluslararası ilmi – araştırma ve hakemli dergi hüviyetine sahip olan HİKMET dergisinin 34. sayısı elinizde bulunmaktadır. Hassaten bu derginin ilk ve kurucu editörü olarak tekrar bu derginin 34. sayısını bizim editörlüğümüzde Türk ve uluslararası bilim kamuoyu karşısına da çıktığımızı memnuniyetle bildirmekteyiz. Birkaç sayıdan itibaren, HİKMET dergisinin Bilim ve Hakem Kurulu'na 8 değişik ülkeden üyelerin katıldıklarını iftiharla bildirmekteyiz. HİKMET dergisinin 26. sayıdan itibaren yeni bir uluslararası boyuta, farklı bir konseptte ve formata kavuştuğunu bildirmek istiyoruz.

Bundan böyle, HİKMET dergisi uluslararası ilmi dergiler tarama sistemine dahil olarak tam manasıyla hem ilmi seviyesini hem de uluslararası boyutunu yükselterek, tamamen uluslararası hakemli dergi hüviyetine kavuştuğunu rahatlıkla ifade edebiliriz. HİKMET dergisinin bu 34. sayısında başta yurtiçi (Makedonya) olmak üzere Türkiye'den de gelen makaleleri yayınlamış bulunmaktayız. Yurtdışından HİKMET'e gönderilen makalelerin aslında yurtdışında HİKMET dergisine olan ilginin ve önemin bariz bir ispatı olsa gerek. Nitekim, HİKMET dergisinin Makedonya, Balkanlar, AB'nin değişik ülkelerine ve ABD'nin birkaç kütüphanesine gönderilmesi konusu, dergimizin uluslararası bir hüviyete ve boyuta kavuştuğunun önemli göstergelerinden biri oluşunu düşünüyoruz. Yavaş, ancak sağlam adımlarla ilerley-

en dergimize bundan böyle yurtiçi ve yurtdışından gönderilecek ve derginin uluslararası kıstasları ile yayın HİKMET Mayıs 2020 felsefesine uygun olan makalelerin yayınlanacağını ve yıl 18 HİKMET 34 - Kasım 2020/2 HİKMET'in uluslararası boyutunun daha da genişleneceği kanaatindeyiz. Bilim ve Hakem Kurulu'nun yapmış olduğu titiz ve özeverili çalışmalarından dolayı HİKMET dergisi adına şükranlarımızı bildiriyoruz. Uluslararası İlmî Araştırma dergisi olan HİKMET dergisinin bu mahiyette 18 yıl sürekli olarak yayınlanan ve 34. sayısına ulaşan Makedonya'da ender ve önemli dergilerden biri olduğu kanaatindeyiz. Tarihin bir cilvesi olarak hem halefimiz hem de selefimiz olan bundan önce görevlerini muhteşem bir

şekilde yerine getiren ve bu dergiyi en üst dünya standartlarına taşıyan bütün editörlere müteşekkirimiz...

Değerli okuyucular, HİKMET dergisinin bu 34. sayısına ilmi makalelerini gönderme zahmetinde bulunan yurtiçi ve yurtdışındaki değerli hocalarımıza ve bu makalelerin ilmi değerlendirmelerini yapma gayretinde bulunan HİKMET dergisinin Bilim ve Hakem Kurulu'nun değerli üyelerine, HİKMET dergisi Yayın Kurulu ve ADEKSAM adına saygı ve şükranlarımızı bildirir, keza, HİKMET dergisinin teknik ve tasarımının hazırlanmasında hizmeti geçen herkese teşekkür eder, HİKMET dergisinin 34. sayısını ile karşınıza çıkıncaya dek hepiniz Allah'a emanet olun..

Mayıs, 2020 Gostivar
KUZEY MAKEDONYA

Editör:
Prof. Dr. Numan ARUÇ

UDK : 37.043.2(497.7)
37.014.5(497.7)

Makale türü:
1.01 Orjinal bilimsel makale

Kabul edildi: 20.09.2020

Revize : 02.10.2020

Onaylandı : 21.10.2020

KUZEY MAKEDONYA EĞİTİM SİSTEMİNDE YENİ EĞİLİMLER

Doç. Dr. Osman EMİN

Filoloji Fakültesi, “Aziz Kiril ve Metodiy” Üniversitesi,

Üsküp/Kuzey Makedonya

osman_emin@hotmail.com

ÖZET

Kuzey Makedonya, kendi sınırları içerisinde hoşgörülü bir toplumun meydana gelmesi için entegre edilmiş eğitim sisteminin geliştirilmesi önemli bir alan olduğu ve ihtiyaç duyulduğu bir sisteme gidildiği görülmektedir. Kuzey Makedonya’da bir toplumun var olması için entegre eğitimi ve entegrasyon en önemli çalışmalardan biri olup, son yıllarda bu tür eğitim sorunları ile ilgilenecek entegrasyon alanının geliştirilmesine gidilmektedir. Entegre Eğitimi alanında modeller geliştirmeye başlandı ve özel eğitim modeli olarak karşımıza çıkmakta olan modeller, çoketnikli toplumlarda bütün etnik toplumların da katıldığı örnek alınabilecek bir modeller olduğu görülmektedir. Bu eğitim modelleri ile öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynler çok etnikli değerlerin inşa edilmesine, entegre edilmelerini kapsamaktadır. Entegre eğitimi ile her öğrenciye yönelik hazırlanmış bireysel yaklaşım, iki dili yaklaşım, ekip ve ikili çalışma şekli ile gerçekleştirilen etkinlikler, oyun ile eğitim, eğitim-öğretim sürecinin daha anlamlı ve etkin olmasını sağlamaktadır. Bu yaklaşımlar ile toplumdaki çoketnikli özellikler kullanılarak birlikte yaşama, daha sağlıklı yaşam için hem öğrenciler, ebeveynler hem de öğretmenler hayat yetenekleri ve becerilerini zenginleştirileceğinin düşüncesinin içinde olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Makedonya, Eğitim, Sistem, Yeni eğilim, Çocuk.

UDK : 37.043.2(497.7)
37.014.5(497.7)

Article type:

1.01 Original scientific article

Received : 20.09.2020

Revise : 02.10.2020

Accepted : 21.10.2020

NEW TRENDS IN NORTH MACEDONIA EDUCATION SYSTEM

Asst. Prof. Dr. Osman Emin

Faculty of Philology, Ss. Cyril and Methodius University,

Skopje/North Macedonia

osman_emin@hotmail.com

ABSTRACT

North Macedonia in the area of its borders is known as a country with a lot of different societies and nationalities. It is seen that the development of an integrated education system is an important area and a system is needed for the formation of a tolerant society within its borders in North Macedonia. Integrated education and integration are one of the most important studies for the existence of a society in North Macedonia, and in recent years, the field of integration has been developed by dealing with such education problems. In the field of Integrated education, new models are being made and specific educational models are being developed. The Integrated education movement in Macedonia is an attempt to bring together all societies, children, parents, etc. In the multi-ethnic societies, all ethnic societies should be guided by this model. With these educational models, students, teachers, and parents are encouraged to bring together those effective values. With the integrated education, the individual approach prepared for each student, the bilingual approach, the activities carried out with a team and pair work style, education with games make the education-training process more meaningful and effective. With these approaches, it is seen that the life skills and skills of both students, parents, and teachers will be enriched for a healthier life by using multi-ethnic features in societies.

Keywords: North Macedonia, Education, System, New trend, Child.

1. Giriş

Bu çalışma, kültür kavramından yola çıkılarak eğitim sisteminin irdelenmesi, çok tartışılan entegre, çokkültürlülük, kültürler arası kavramı tanımlanarak, kavramın temel özelliklerinin belirlenmesi, öğretme-öğrenme sürecinde kültürler arası eğitim ve çok kültürlü bir ortamın tasarlanması ve bireylerin sahip olması gereken yeterliklerin ortaya konulması amacıyla kurgulanmıştır. Kuzey Makedonya, kendi sınırları içerisinde hoşgörülü bir toplumun meydana gelmesi için entegre edilmiş eğitim sisteminin geliştirilmesi önemli bir alan olduğu ve ihtiyaç duyulduğu bir sisteme gidildiği görülmektedir. Kuzey Makedonya’da bir toplumun var olması için entegre eğitimi ve entegrasyon en önemli çalışmalardan biri olup, son yıllarda bu tür eğitim sorunları ile ilgilenecek entegrasyon ve çok kültürlülük alanının geliştirilmesine gidilmektedir. Bütün bunlara rağmen yeni eğilim olarak çok kültürlülük, entegre eğitimi ve kültürler arası eğitim alanında modeller geliştirmeye başlandı. Ancak kültürler arası eğitime ve çok kültürlülüğe yönelik farklı bakış açıları incelendiğinde, karşıt görüşlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Çok kültürlülüğü savunan bilim adamlarının temel savunuları, toplumsal yapının farklılıklarla zenginleşip demokratikleşmesiyle, karşıtların görüşlerinde ise çokkültürlülüğün toplumsal yapıyı ve bütünlüğü parçalayıcı bir yapıya sahip olduğu dile getirilmektedir. Bu çalışma kapsamında Makedonya eğitim sistemi ve kültürler arası eğitim-öğrenme, genellikle çok kültürlülüğün ve çok dilliliğin o topluma yansımaları şeklinde görülmüştür.

Eğitim, hem bireyler olarak yüksek yaşam düzeyin elde etmenin, hem de toplum olarak gelişmenin ve ilerlemenin başlıca yo-

ludur. Eğitim kapsamlı bir olaydır. Okul dışında, okul öncesinde ve okul sonrasında insan yaşantısının sürdüğü tüm zamanlarda ve alanlarda sürüp gider. Çok boyutlu olan eğitim aynı zamanda sosyal, kültürel, politik ve ekonomik olaylarıyla da yakından ilgilendir. Eğitim aynı zamanda ulusal bir nitelik taşır. Ulusal kalkınmanın en önemli ögesi olan insan gücü, eğitim yoluyla sağlanabilir, eğitim bireyleri ise ulusal amaçlar doğrultusunda yetiştirir. Eğitim, en genel anlamıyla, insanların belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Ayrıca eğitim, toplumun en geniş ve en yoğun faaliyet alanlarından biridir. Kuzey Makedonya’da tarım toplumundan, sanayi toplumuna, ardından bilgi toplumuna geçişin, yaşanan göç olaylarının ve ülkeler arasında, ekonomik, sosyal vb. amaçlarla oluşturulan birliklerin, bu kavramların önemini daha da artırdığı söylenebilir. Toplumlar bu dönemde, yerelden evrenselliğe doğru bir geçiş yaşamaktadırlar. Bu geçiş dönemi, kültürel evrensel ilkelerin oluşturulmasını ve farklı kültürlerin tanınırlığı, kültürler arası etkileşimin ivme kazanmasını zorunluluk haline getirmiştir.

Kuzey Makedonya, Balkanların en karmaşık bölgelerinden biridir. Balkanların kalbi sayılan Kuzey Makedonya, eski tarihçiler tarafından bir ırklar müzesi olarak nitelenen Kuzey Makedonya, bugün de çok uluslu bir devlet özelliği taşımaktadır. Kuzey Makedonya, çok dili, çok dinli, çok kültürlü bir mozaik bölgedir. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti’nin Federal Yugoslavya Devleti ile süren bağlılığı 8 Eylül 1991’de bağımsızlığını ilan etmesiyle biter. Bu tarihten itibaren meydana gelen değişik-

likler ve getirilen bir takım anayasal değişikliklerden sonra Makedonya Cumhuriyeti eğitim sisteminde 1991 yılında çıkarılan Eğitim Sistemi Yeniden Düzenleme Yasası ile bazı değişiklikler yapılmıştır.

Bu değişikliklerden sonra Kuzey Makedonya Eğitim Sisteminin genel amacı, “Çocuklar için mutlu bir çocukluk ve hayata daha iyi bir başlangıç teminat altına almak, gençler için fırsat eşitliğini sağlamak, herkes için çeşitli hünelerini geliştirerek ülkelerine zengin bir miras bırakacak gelir teminini hazırlamaktır. Bunun yanı sıra öğrencilerin, toplumsal beklentiler karşısında kendi gereksinim ve özelliklerini tanımalarına ve gerçekçi bir benlik kavramı oluşturmalarına ve kendi yaşamlarıyla ilgili kararlar alabilmelerine yardımcı olunmasıdır.” şeklinde belirlenmiştir.

Bunun için toplumlar, bireylerine daha iyi bir hayat tarzı sağlamak için, eğitim sistemlerini diğer ülkelerin eğitim sistemleriyle karşılaştırarak sürekli geliştirmek istenmektedir. Her ülke, toplumun çağdaş gelişimlere uyabilmesi için eğitim sistemini geliştirmek zorundadır. Bu gelişim için eğitim politikasını tahlil etmek ve eğitime yönelik yaklaşımları geliştirmek durumundadır.

Kendi eğitim sistemimizi başka ülke eğitim sistemleriyle karşılaştırmak zorunludur. Ancak yapılan tüm değişimler ve karşılaştırmalar gelişmiş Avrupa ülkelerinden örnekler alınmaktadır. Böylece aklımıza ilk gelen soru bizim devletimiz buna ne kadar hazır olduğudur. Ülkelerin eğitim sistemlerinin temelini eğitim programları oluşturur. Çünkü, nasıl bir insan yetiştirileceği sorusunun cevabı eğitim programlarında ifadesini bulur. Eğitim, kalkınma-

nın temelini oluşturmaktadır. Kalkınmanın sağlam ve sürdürülebilir bir yapıda gerçekleşmesi için; insan kaynaklarının gelişimine öncelik vermek, gelişen teknolojileri takip etmek, bireylerle sağlıklı iletişim kurmak ve iyi organize olabilmek gerekmektedir. İyi bir iletişim kurmak ise bireylerin dinleme, anlama, konuşma ve yazma becerilerinin gelişmesine bağlıdır. Kuzey Makedonya eğitim sisteminin yapısı ve özellikleri okulöncesi, ilköğretim, lise (ortaöğretim) ve yüksek öğretim diye adlandırılan öğretim basamaklarını kapsar. Okulöncesi eğitim, henüz ilköğretim çağına gelmemiş 4-6 yaşları arasındaki çocukların eğitim gereksinimini karşılar ve isteğe bağlıdır. İlköğretim, genel olarak 6-14 yaşlarındaki çocuklara eğitim sağlayan dokuz yıllık bir yetiştirme (temel eğitim) dönemidir ve zorunludur. Gerek yönetim, gerek öğretim programı bakımından bir bütünlük göstermektedir. Lise veya ortaöğretim, genellikle 14-18 gençlerin öğrenim gördükleri bir öğretim basamağıdır ve zorunludur. Genelde dört yıl süren bu öğretim basamağı, ilköğretime dayalı en az üç yıllık bütün genel, meslekî ve öğretim kurumlarını kapsar. İlk öğrenimini tamamlayan her öğrenci, ilgi ve yeteneği doğrultusunda istediği lise okullarından birine girebilir. Yükseköğretim, ortaöğretim üstünde en az dört yıllık eğitim sağlayan tüm öğretim kurumlarını kapsar.

Eğitim, çocuklar için öğrenmeyi, sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel gelişimi artırıcı ya da ilerletici etkisiyle bilinmektedir. Bunların yanında aldığı eğitim ile çocukla yetişkin arasında sıcak bir ilişki geliştirmesine ve çocuk eğitim ve gerçek hayat ayırımını yapmasını daha kolay sağlar. Yapılan araştırmalarda entegre eğitimin farklı çeşitlerinin çocukların farklı gelişim alanla-

rında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Entegre eğitiminde gerçekleştirilen etkinlikler, ders dışı aktiviteler ile çocuğun dil; konuşmada akıcılık, yeni kelimeler öğrenme ve zihinsel gelişime; yaratıcı düşünce, çok boyutlu düşünce, problem çözme katkıda bulunmasının yanı sıra, çocuğun duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimine de büyük katkısı bulunmaktadır. Entegre eğitim asıl amacı, öğrencilerin çokkültürlü toplumlarda beraber yaşamak için vazgeçilmez unsur olan etkileşimi öğrenmeleridir, bununla birlikte farklı etnikler/kültürler arasındaki etkileşim yardımıyla önyargıların azaltılması, işbirliğinin artması – faaliyetlerin rekabete dayalı değil, işbirliği atmosferi içerisinde gerçekleşmesi, herkesin etkili olabilmesi için birbirlerinden faydalanma olanaklarının oluşmasıdır. Çok kültürlü eğitim nedir?, sorusundan yola çıktığımızda, diğerlerin kültürlerini tanımları üzerine farklı içerikleri öğrencilere izah etmek (amaç azınlık kültürlerinin kendileri hakkında, çoğunlukların da diğerleri hakkında bilgi alabilmeleridir), onların kültürleri hakkında bilgi edinerek, diğerlerine saygı duymayı öğrenmeyi amaçlamak, içerikler yardımıyla uygulanır (sözel ve görsel) tarih, edebiyat, müzik, resim sanatı vs. alanlar incelenir ve diğerleriyle irtibat halinde öğrenmek olabilir fakat zorunlu değildir. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde çoketnikli entegre eğitim durumuna baktığımızda, farklı dillerde eğitim gören öğrenciler arasında hep daha çok ortak faaliyetlerin uygulanması yada farklı bir şekilde ders faaliyetleri kapsamında mümkün olmadığı zaman, ders dışı faaliyetler devreye girer, öğrencilerin ne yapacakları çok önemli değildir, asıl önemli olan şey ortak çıkarlar için beraberce birşey yapmaktır ve ürüne kadar ulaşma sürecinin önemli olması gibi (karşılıklı etkileşim aracılığıyla), beraberce yapılan faaliyetten orta-

ya çıkan ürün aynı öyle çok önemlidir (ortak amaca yönelik belirlenen). Çocuk eğitimi ve çocuk gelişimi sadece içsel sebeplerden (genetik, kişisel özellikler vb.) değil birçok dışsal etkenlerden de (kültür, çevre, sosyal ilişkiler vb.) etkilenmektedir. Çevresel etkenlerde çocuğun gelişiminde büyük bir role sahiptir. Çocuk psikolojisi bu sebeple çocuğun gelişimini birçok farklı açıdan ele alır. Bu alanlara örnek olarak, Sosyal Bağlam: Öncelikle aile ile kurulan bağlar, daha sonra akranları ve diğer yetişkinler ile kurduğu ilişki çocuğun gelişimini, öğrenimi ve düşünce yapısını uzun dönemde etkilemektedir. Kültürel Bağlam: Çocuğun içinde yetiştiği kültür, çocuğa birçok değer, gelenekler, görenekler ve yaşam yapısı aşılamaktadır. Kültür, çocuğun ebeveynleri ile nasıl bir ilişki içerisinde olduğunun, nasıl bir bakımı olacağından, nasıl bir eğitim alacağına kadar birçok alanı etkilemektedir. Yukarıdaki gibi farklı alanlar, birbirleri ile etkileşim içerisinde. Bu bağlamlar çocuğun gelişimini ve psikolojisini farklı yönlerde etkileyebilmektedir. Çocuk psikolojisi, genetik, çevresel etkenler, doğum öncesi gelişim, sosyal gelişim, kişilik gelişimi, dil gelişimi, bilişsel gelişimi, fiziksel gelişimi, bağlanma, duygusal gelişim ve cinsel gelişim gibi birçok alana odaklanmaktadır.

Çocuk ve Entegre Eğitimi

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısının yoluyla kasıtlı olarak istendik ve kalıcı değişme meydana getirme süreci olduğuna göre, eğitimin üstünde çalıştığı malzeme başta çocuk ve insandır. Gelişim ve sosyal psikolojisinin ortaya koyduğu, insanoğlunun çeşitli gelişim alanlarının ve dönemlerinin özellikleri dikkate alınarak öğretme-öğrenme durumlarının düzenlen-

diği, bu eğitim durumlarıyla öğrencilerin etkileşimleri gelişim özelliklerine uygun olarak gerçekleştirildiği ve değerlendirmenin çocuğun gelişim özelliklerine göre yapıldığı taktirde eğitimde istendik davranış gelişimleri gerçekleşecektir. Örneğin; anaokuluna giden beş yaşındaki çocuğun davranış özellikleri ile 14 yaşındaki bir çocuğun davranış özellikleri arasında fark olacaktır. Beş yaşındaki çocuk için öğretmeni ve onun vereceği ödüller çok önemli iken, on dört yaşındaki ergen için ise, akran grupları ve onların vereceği ödüller daha çok önem taşır.

Ayrıca, aynı çağda bulunan çocukların da gerek kalıtım gerekse çevrenin büyük etkisiyle gelişim özellikleri birbirinden farklılık göstermektedir. Özellikle okulda ortaya çıkan öğrenme farklılıklarının önemli bir bölümü, çocuğun içinde yaşadığı çevresel koşullara bağlanmaktadır. O halde öğretmenler çocuğun gelişimini etkileyen bu etmenleri bilerek, olumsuz, dezavantajlı çevrelerden gelen çocukları bilerek öğretme-öğrenme ortamında destekleyici önlemleri almalıdırlar. Öğretmenlerin bu önlemleri alabilmeleri için değişik yaş ve gelişim çağlarındaki çocukların fiziksel, psikososyal, bilişsel ve ahlak gelişim özelliklerini bileleri gerekmektedir.

Çocuk doğanın bir armağanıdır; çocuk imgesi ise insanın yarattığı bir şeydir. Doğanın armağanı olmanın ötesinde olan çocuk imgesi, tarihin her çağında eğitim uygulamalarını belirlemiştir. Dahası, insanın yaratmış olduğu çocuk imgesi, doğru olduğu kadar hatalıdır da. Yanlış imgeler, doğru olanlardan daha güçlü olup daha kolay akılda kalmaktadır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de küçük çocuk eğitimcileri olarak bizim görevimiz, sadece doğanın armağa-

nına karşı dürüst olmak değil, fakat aynı zamanda her çağda küçük çocuğun sağlıklı eğitimini tehdit eden hatalı imgelerle savaşmaktır. Bu savaş esnasında çocukları daha huzurlu ortamların sağlanabilmesi için farklı etnik toplumlara ait öğrencileri birleştirecek unsurların yaygınlanmasına gidildiği görülmektedir. Bu unsurların en temelinde de birleştirme ile birlikte çocukların entegrasyonunu sağlama başlıca görevlerden biri olmuştur. Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerindeki gelişme bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim, bebeklikten yetişkinliğe kadar, bireyin çevreyi, dünyayı anlama yollarının daha kompleks ve etkili hale gelmesi sürecidir. Bundan dolayı, çocuğun çevresindeki dünyayı değişik yaşlarda nasıl ve niçin böyle gördüğünü ve algıladığını belirlemeye çalışmışlardır. Çocuk dünyanın pasif alıcısı değildir, bilgiyi kazanmada aktif role sahiptir. Çocuk psikolojisi; çocuğun gelişimine ve davranışlarına, doğumdan ergenliğe kadar odaklanan psikolojinin bir alt alanıdır. Çocuk psikolojisi sadece çocuğun fiziksel gelişimini değil, sosyal-duygusal gelişimini, bilişsel gelişimini ele almaktadır. Eski dönemlerde çocuklar 'küçük yetişkinler' olarak tanımlanmaktaydı. Çocukluk dönemi çok erken yaşta (6-8 yaş) bitmekteydi. Daha sonra Jean Piaget çocukların yetişkinlerden farklı olduklarını, düşündüklerini ortaya atmıştır. Albert Einstein'da Piaget'in bu görüşünü desteklemiş, bu kadar sade bir düşünceyi ancak bir dehanın düşünebileceğini belirtmiştir.

Çocuğun kişilik özellikleri benlik algısı, benlik kavramı, öğrenme yeteneği, güdülenmesi, sosyal davranışları, duyguları, okula ve okulla ilgili olan çeşitli öğelere karşı tutumu; doğuştan getirdiği kalıtsal

özellikler ve doğum öncesi, doğum sonrası ve doğum sonrasında o güne kadar içinde yaşadığı çevredeki etkileşimlerin bir ürünü olarak ortaya çıkar. Tüm bu faktörler çocuğun davranışlarını nasıl etkilemektedir? Çocukta istendik öğrenmeler, diğer bir deyişle, yaşantı ürünü, kalıcı izli istendik davranış değişiklikleri planlı olarak nasıl sağlanmalıdır? Öğretmenler, çocukların davranışlarını etkileyen faktörleri bilmelidir ki etkili ve verimli öğrenmeyi gerçekleştirebilecek önlemleri alabilsinler. Bu amaçla eğitim bilimleri, psikoloji davranışlarının incelediği insan davranışlarının nedenlerine, insan davranışlarının oluşturulması ya da değiştirilmesini etkileyen faktörlere ilişkin bilgiyi alıp gerçek eğitim durumlarında kullanmak durumundadır. Bireyin ihtiyaç hiyerarşisine, bireyi çeşitli yaş ve gelişim dönemlerinde hangi gelişim ve öğrenme özelliklerine sahip olduğuna; hangi öğrenme durumlarında hangi öğrenme kuramlarının ilkelerinin etkili olabileceğine ilişkin bilgiyi, eğitim bilimleri psikoloji biliminin ortaya koyduğu bulgulardan elde ederek öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirmede kullanmaktadır. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısının yoluyla kasıtlı olarak istendik ve kalıcı değişme meydana getirme süreci olduğuna göre, eğitimin üstünde çalıştığı malmeye insandır. Gelişim psikolojisinin ortaya koyduğu, insanoğlunun çeşitli gelişim alanlarının ve dönemlerinin özellikleri dikkate alınarak öğretim-öğrenme durumlarının düzenlendiği, bu eğitim durumlarıyla öğrencilerin etkileşimleri gelişim özelliklerine uygun olarak gerçekleştirildiği ve değerlendirilmenin çocuğun gelişim özelliklerine göre yapıldığı taktirde eğitimde istendik davranış gelişimleri gerçekleşecektir. Örneğin; anaokuluna giden beş yaşındaki çocuğun davranış özellikleri ile 14 yaşındaki bir çocuğun

davranış özellikleri arasında fark olacaktır. Beş yaşındaki çocuk için öğretmeni ve onun vereceği ödüller çok önemli iken, on dört yaşındaki ergen için ise, akran grupları ve onların vereceği ödüller daha çok önem taşır.

Ayrıca, aynı çağda bulunan çocukların da gerek kalıtım gerekse çevrenin etkisiyle gelişim özellikleri birbirinden farklılık göstermektedir. Özellikle okulda ortaya çıkan öğrenme farklılıklarının önemli bir bölümü, çocuğun içinde yaşadığı çevresel koşullara bağlanmaktadır. O halde öğretmenler çocuğun gelişimini etkileyen bu etmenleri bilerek, olumsuz, dezavantajlı çevrelerden gelen çocukları bilerek öğretim-öğrenme ortamında destekleyici önlemleri almalıdırlar. Öğretmenlerin bu önlemleri alabilmeleri için değişik yaş ve gelişim çağlarındaki çocukların fiziksel, psikososyal, bilişsel ve ahlak gelişim özelliklerini bileleri gerekmektedir. Buna bağlı kalarak entegre eğitimi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin eğitim sisteminde yeni model olarak görülmektedir, böylece çağdaş eğitim süreci yardımıyla farklı etnik topluluğa ait olan öğrencilerin, ebeveynlerin ve öğretmenlerin arasındaki entegrasyonunun daha başarılı olmasını sağlamaktadır. Bu model kendi içinde, çok etnikli değerleri, iki dilliliği, öğrencilerde olduğu gibi ebeveynlerin, öğretmenlerin arasındaki işbirliğinin tanıtılması, desteklenmesi ve ilerlemesi için uğraşmaktadır, temelinde ise farklılıklara karşı saygı gösterme, onları entegre etme ve uyum içinde çok etnikli topluluklar inşa edebilme yatmaktadır.

Model, Kuzey Makedonya'da çatışma sonrası, ayrılmış toplumlarda barışın sağlanması ve işbirliğin artırılması projesi üzerinde iki yıllık çalışma sonrasında, 2007

yılında model olarak geliştirilerek, pratik bir şekilde kullanıma geçmiştir. O zamandan beri model başarılı bir şekilde Kuzey Makedonya’da bulunan farklı belediyelerden seçilmiş bir kaç ilköğretim ve orta öğretim (lise) okullarında kullanılmaya başlayarak, başarılı sonuçlar elde etmiştir. Modeli uygulayan okulların temel özelliklerinden biri entegrenin sağlanmasıdır. Öğrencilerin entegrasyonu teşvik edildiği gibi farklı etnik kökene sahip öğretmenlerin de entegrasyonu sağlanmış olmaktadır. Model milli-resmi eğitim programları ve özel eğitim-öğretim programların ders (öğretim) dışı özellikte olan etkinlikler programının içeriği, özellikle entegre edilmiş ders dışı etkinlikleri, iki dilli yaklaşım ve oyun metodu ile zenginleştirilerek programlar, arasındaki güçlü korelasyonu sağlamaktadır. Entegre edilmiş ders dışı etkinlikler ile her öğrenciye bireyselleştirilmiş şekilde ulaşmanın yanı sıra, iki dilli yaklaşım da kullanılmaktadır. Ayrıca ekip ve ikili çalışma şekli ile bütünsel bir biçimde genel eğitim-öğretim sürecinin daha kaliteli olması ve iyileştirilmesine etki etmektedir. Ayrıca öğrencilerin, öğretmenlerin, ebeveynlerin hayat yeteneklerinin, becerilerinin daha kaliteli bir şekilde kullanılabilmesini, çok etnikli özelliklere sahip toplulukların da bir arada yaşayabilmesini sağlamaktadır.

Eğitim ve Yeni Eğilimler

Son dönemde Makedonya Cumhuriyeti eğitim sisteminde yeni bir eğilim olarak geliştirilen kültürler arası eğitim ve çokkültürlü eğitim çalışmaları büyük hız almaktadır. Makedonya, kendi sınırları içerisinde hoşgörülü bir toplumun meydana gelmesi için kültürler arası, çok etnikli eğitim ve entegre edilmiş eğitim sisteminin geliştiril-

mesi önemli bir alan olduğu ve ihtiyaç duyulduğu bir sisteme gidildiği görülmektedir. Makedonya’da bir toplumun var olması için entegre eğitimi ve entegrasyon en önemli çalışmalardan biri olup, son yıllarda bu tür eğitim sorunları ile ilgilenerken entegrasyon alanının geliştirilmesine gidilmektedir. Kültürler arası alanında modeller geliştirmeye başlandı ve özel eğitim modeli olarak karşımıza çıkmakta olan modeller, çoketnikli toplumlarda bütün etnik toplumların da katıldığı örnek alınabilecek bir modeller olduğu görülmektedir. Bu eğitim modelleri ile öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynler çok etnikli değerlerin inşa edilmesine, entegre edilmelerini kapsamaktadır. Entegre eğitimi ile her öğrenciye yönelik hazırlanmış bireysel yaklaşım, iki dili yaklaşım, ekip ve ikili çalışma şekli ile gerçekleştirilen etkinlikler, oyun ile eğitim, eğitim-öğretim sürecinin daha anlamlı ve etkin olmasını sağlamaktadır. Bu yaklaşımlar ile toplumdaki çoketnikli özellikler kullanılarak birlikte yaşama, daha sağlıklı yaşam için hem öğrenciler, ebeveynler hem de öğretmenler hayat yetenekleri ve becerilerini zenginleştirileceğinin düşüncesinin içinde olduğu görülmektedir. Çocuklar ile çalışma zor bir süreç olduğuna göre eğitim sistemi bütün sorunlara çözüm üretip, öğrencilerin ilgisini çekebilecek yeni eğilimler kullanarak, öğrencileri motive ederek, tamamlanması gereken konuları eğlenceli ve ilgi uyandıracak şekilde sunularak gerekmektedir. Kültürler arası eğitimin asıl amacı, öğrencilerin çokkültürlü toplumlarda beraber yaşamak için vazgeçilmez unsur olan etkileşimi öğrenmeleridir, bununla birlikte farklı etnikler/kültürler arasındaki etkileşim yardımıyla önyargıların azaltılması, işbirliğinin artması – faaliyetlerin rekabete dayalı değil, işbirliği atmosferi içerisinde gerçekleşmesi, herkesin etkili olabilmesi

için birbirlerinden faydalanma olanaklarının oluşmasıdır.

Çok kültürlü eğitim nedir?, Makedonya eğitim sistemi örneğine bakıldığında ve kültürler arası eğitim nedir? sorusundan yola çıktığımızda, diğerlerin kültürlerini tanımaları üzerine farklı içerikleri öğrencilere izah etmek (amaç azınlık kültürlerinin kendileri hakkında, çoğunlukların da diğerleri hakkında bilgi alabilmeleridir), onların kültürleri hakkında bilgi edinerek, diğerlerine saygı duymayı öğrenmeyi amaçlamaktadır. Makedonya Cumhuriyeti'nde çok etnikli entegre eğitim durumuna baktığımızda, farklı dillerde eğitim gören öğrenciler arasında hep daha çok ortak faaliyetlerin uygulanması yada farklı bir şekilde ders faaliyetleri kapsamında mümkün olmadığı zaman, ders dışı faaliyetler devreye girer. Öğrencilerin ne yapacakları çok önemli değildir, asıl önemli olan şey ortak çıkarlar için beraberce birşeyler yapmaktır.

“Çokkültürlülük” ve “çokkültürlü eğitim” kavramlarının içi, büyük ölçüde liberal bir öze doldurulmuştur. Çokkültürlülük, kimilerince tartışmasız bir biçimde ve eleştiri süzgecinden geçirilmeden yüceltilmektedir. Karşıt görüşte olanlar ise, bu kavramı ya “küresel kapitalizmin yeni bir tuzağı” olarak ya da “millî birlik ve beraberlik ruhu”na aykırı görerek kategorik bir değerlendirme ile bir kenara itivermektedirler. Tek kültürlülüğe karşıt olarak çoğulcu bir kültürel anlayışı ifade etmek üzere “kültürel çoğulluk” kavramını kullanmak mümkündür. Burada çokkültürlülük kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Ancak, çokkültürlülük tartışmalarını, demokratik düşüncenin geleceği açısından önemsemek gerekiyor. “Heterojenliği ve farklılığı tanı-

yabilen, ama her birimizi yalnızca bir yönle tanımlayan bir özcülüğe teslim olmayan yeni bir politik dil bulmak zorundayız.” (Phillips, 1995). Çokkültürlülük kavramı kendi içerisinde iki boyutlu bir yapı oluşturmaktadır. Bu boyutlardan biri farklılıkları tanımlayıcı, diğeri ise farklılıklara değer verici bir yapı sergilemektedir (Özhan, 2006). Çokkültürlülüğün ilk boyutu toplum içinde yer alan çok sayıdaki etnik ve kültürel grupların varlığına işaret etmektedir. Bir ülke nüfusunun farklı etnik kümelerden oluşması, onu ancak tanımlayıcı düzeyde çokkültürlü yapar. Çokkültürlü toplum modelini belirleyen, nüfusun farklı etnik kökenlerden gelen kişilerden oluşması değil, bu kişiler arasındaki toplumsal ilişkilerin belirli bir özgün çerçevede düzenlenmesidir. Bu da ikinci boyutu, yani değer verici yapıyı oluşturmaktadır.

Çocuklar her ne kadar ellerinde her imkân var gibi görünse de oyun oynamayan çocuğun mutlu olmadığı bilmek gerekir. İşte burada geleneksel oyunların sosyalleşmeye, olumlu psikolojik gelişmeye ve kendi çocukların gelişimine olan katkılarını görmeliyiz. Çocuklarımızın zihinsel, fiziksel, sosyal-duygusal gelişimi için geleneksel oyunlar, çocuklarımıza kültürel öğeleri ve topluma uyum sağlamayı öğretir.

Entegre eğitimin temel amacı veya misyonu, eğitim çerçevesi içerisinde yüksek kaliteli eğitimin oluşturulması için zorunlu öğretimin yanı sıra öğretim dışı etkinliklere önem verilmektedir. Bunun yanı sıra model ile etnikumlar arası eğitimin entegrasyonu daha çağdaş, başarılı çok etnikli eğitim-öğretim kurumu inşa etmektir. Entegre edilmiş öğretim (ders) dışı etkinlikler yardımıyla her öğrenciyle bireysel çalışma ve onlara bi-

reysel ulaşılabilirlik imkanı vermektedir. Bunun yanı sıra iki dillin kullanılması, sürekli bir şekilde ekip ve ikili şekilde çalışarak bütün eğitim-öğretim sürecinin kalitesinin artırılmasına etki etmektedir. Çok etnikli ve bir arada yaşayan toplumların kaliteli yaşam sürdürebilmesi için toplumlarda, öğrencilerde, öğretmenlerde ve ebeveynlerde özellikle birçok yetkinliğin ve hayat yeteneklerinin geliştirilmesini sağlar.

Entegre eğitimi için merkezlerin teşvik ettiği başarılı olması gereken noktalar noktalar: İnsanlar arasında yakınlaşmanın ve sorunların çözümünde iletişim ve işbirliği içinde olabilmesi için modelin araç olarak kullanılması; Farklı etnik, dini ve farklı kültürel geçmişleri olan öğrenci ve öğrenci aileleri arasında karşılıklı saygının artırılması; Herkezin eşit değer ve saygıya sahip olduğu toplumlar oluşturmak, aynı zamanda toplumun bütün fertleri arasında olumlu ilişkiler geliştirilmesi; Toplumun gerçek değerleri sayılan farklılıklara karşı saygılı olmak, açık iletişim, işbirliği, hoşgörü, çatışmalarla hesaplaşma esnasında yaratıcılık, stereotip ve önyargılarına karşı saygı gösterilmesi; (Петрова-Бешка В., 2012).

Önemli olan bir diğer çalışma da sivil örgütlere bağlı eğitim merkezinin kurulmasıdır. Bu şekilde başarılı olmuş oldunan çalışmaların neticesi olarak entegre eğitime gösterilmiş olan ilgi ve açık iletişim yardımıyla entegre eğitimin nasıl sağlanabileceği görülmektedir. Eğitim merkezleri, öğretmenlere yönelik özel hazırlanmış programlar ile eğitimler sunmaktadır. Eğitim Merkezi içerisinde sunulan eğitimler ile öğretmenleri yeni bilgi, beceri, çokkültürlü okullarda karşılaşılabilecekleri sorunları ortadan kaldırmak, onlara başarılı cevap

verebilmek için metodların öğrenilmesine yardımcı olmaktadır. Eğitim merkezi ihtiyaçlarını giderebilecek ve bilgilerini en iyi şekilde aktarabilecek entegre eğitimi alanında uzman yerel ve yabancı üniversite hocalar-sunucular ve eğitimciler angaje edilmektedir. Eğitimler ise Teorik bilgi, Pratik çalışma ve sınavı başarılı bir şekilde tamamlamaları için önceden iyi hazırlanmış ve ayrılmış konular bütünüdür. Küresel dünyada her gün yeni bir sorunlara karşı karşıya kalındığı, büyük sorunlar ve engeller olduğunu bilerek iyi geliştirilmiş tecrübeler ile iyi korunmuş bilgiler bireylerde olması gerekmektedir. Modellerin başarılı olabilmesi için öğretmenler önemli rol oynadıklarını ve rollerin ne kadar önemli olduğunu farkında olmaları gerekir. Gelecek nesillerde, toplumların oluşturulmasında ve çocukların eğitilmesi esnasında önemli sorumluluğu taşıyan öğretmenler, sunmuş oldukları bilgileri ve çocuklara aktardıkları ile ileride nasıl bir dünya da yaşayabileceklerine karar verecekleri unutulmamalıdır.

Eğitimde gerçekleşen yenilikler yeni öğretim derslerin, zorunlu öğretim sürecin zamanlaması, öğrencilerin özel ihtiyaçlarına göre bireysel bir şekilde hazırlanmış öğretim programların hazırlanması ve onlara karşı adapte olduğunu ifade etti. İyi okulun başarılı olması için eğitim programındaki dört temel sütunun nasıl olması gerektiğinden söz edersek birinci sütun bilgi için okuma, ikinci sütun var olmak için öğrenme, üçüncü sütun başarılı olunması için okuma ve son dördüncü sütun birlikte yaşamayı öğrenme, olduğunu söyleyebiliriz. Ancak hiçbir müfredat programı buna göre hazırlanmadığı görülmektedir. Bilgi için okuma, büyük bir alanı kapsayarak modern bir toplumun oluşturulmasında gereken temel bilgilerin tümü-

dür. Bu bölümde bir yaşam boyu gerekebilecek çalışmaların ve bilgilerin elde edilmesi için öğrenmenin ne kadar önemli olduğu ve okuma imkanlarının sunulması gerektiğidir. Var olmak için öğrenme ise güçlü kişisel sorumluluğun ve güçlü değerlerin geliştirilmesi için kişiliğin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Başarılı olunması için okuma ise karşılaşılan belirli durumlarla baş edebilme yaklaşımının ve becerilerin geliştirilmesi ve ekip ile çalışmanın öğrenilmesi hakkında bilgilerin sunulmasıdır. Aynı zamanda, farklı sosyal ve çalışma tecrübelerinin yapısının oluşturulmasında becerilerin öğrenilmesidir. Birlikte yaşamayı öğrenme, diğer insanlara karşı tutumun geliştirilmesi ve birbirinden bağlı olduğu, yaşamın sürdürülebilmesi için birbirine ihtiyaç duyulduğunun açıklanmasıdır. Okul bir önemli kurum olarak görülerek bir arenanın tamamı olduğu söylenebilir. Burada öğrenciler, sosyal, ekonomik, kültürel ve dini farklılıklara rağmen bir araya gelen ve getiren bir yerdir. bugünkü dünyada ise var olma veya yok olma yeri olarak görüldüğünü de söyleyebiliriz.

Bu şartlarda çalışabilecek öğretmen olmanın ön şartları hakkında tartışma yürütülürse bir dersin sevilmesi için ilgi ve bilginin olması gerektiğini, öğrencilere karşı sevgi beslenmesi, öğrenci potansiyelleri gözönünde bulundurulması, doğru olmak, öğrencilere karşı yüksek beklentilerin konulması, bu öğretmenler için de geçerli sayılabilmektedir, bilgiye karşı isteğin ve sevginin desteklenmesi, sınıf ortamına öğrencileri adapte edebilme, öğretmen arkadaşların çalışmalarına karşı olumlu davranma, öğretmen ekipleri oluşturulması için iyi şartların oluşturulması, toplumun okuldaki rolü ve toplumsal, kültürel ve siyasi rollerde öğretmenlerin tartışma ile katılması ve ken-

di sorularını yönetebilecek durumun olması gerekmektedir. Çünkü bu siyasi ve çalışma arenasında önemli soru sorabilmemiz için kendimizi güçlü hissetmeliyiz. Milli müfredata baktığımızda en uygun şekilde soru sorulması gereken konular birkaçı: Çevremizde herkes okulunun çalışmalarına katılmış mıdır? Eğitim programımızda görülen ve bu çerçevede içerisinde eksik olan öğretim dersler, konuların ne olduğu? Öğrencilerinizi eğitebiliyor musunuz ve insan hakları ve demokratik değerleri okulunuz ne kadar tanıtmaktadır? Öğrencilerinizi neyi ve niçin eğittiğiniz arasında bir bağ var mıdır? Eğer Demokrasi için otoriterliğinizi kullanarak dersin sunumunu gerçekleştirirseniz o zaman gizli eğitim programından söz edebiliriz. Bu sadece demokrasi için eğitim vermek olur, demokrasinin ne olduğu hakkında bilgi verilmemektedir. Eğitimin en son amacı ise, öğretmenlerin kendi öğrencilerini destekleyerek kendi potansiyellerine göre kendilerini geliştirmeyi sağlamaktır (Dedova R., Petroska-Beška V., 2012).

Entegre edilmiş toplumların oluşturulması ve inşaa edilmenin ne kadar önemli olduğunu ve bunun sağlanması ilk önce entegre edilmiş eğitim ile olabileceği görülmektedir. Aynı zamanda entegre eğitimi yardımıyla insanlar ve toplumlar arasındaki klişelerin ve önyargıların ortadan kaldırılmasına yardımcı olacağına, birbirleri ile yakından daha iyi tanışma ve kurumlarda eşitlik ilkesinin önemini sadece entegre eğitimi ile olacağı söylenebilir ve farklı insanların birbirine saygı göstermesi gerektiğidir. Bu çalışmalar ile bir entegre edilmiş toplumun elde edilmesi için gereken sütunların: devletine sahip çıkma, etnik geleneklerin ve alışkanlıkların değişimine izin verme, demokrasinin gelişimi – her vatandaşın kendi-

ni tanıma fırsatı ve her vatandaş için siyasi, eğitim ve sosyal programlarını hazırlayarak kendi girişimlerinin sağlanmasına izin verilmelidir.

Sonuç

Bireyin ihtiyaç hiyerarşisine, bireyi çeşitli yaş ve gelişim dönemlerinde hangi gelişim ve öğrenme özelliklerine sahip olduğuna; hangi öğrenme kuramlarının ilkeliklerinin etkili olabileceğine ilişkin bilgiyi, eğitim bilimleri psikoloji biliminin ortaya koyduğu bulgulardan elde ederek öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirmede kullanmaktadır. Eğitimin gerçekleşebilmesi yani istendik öğrenimlerin kasıtlı bir biçimde oluşturulabilmesi için; öğretimin belli hedeflere dönük öğrenmeleri oluşturmak üzere planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitimin en temel işlevlerinden biri de, öğrencilere nasıl öğreneceğini öğretmektir. Öğretim programlarına bakıldığında öğrencilerin çoğu “neden öğrendikleri”, “nasıl öğrendikleri” sorularına yeterli cevap verememektedirler. Bu sonuçlar öğrencilerde başarısızlığa, kendilerine güven ve öğrenmeye karşı ilgi ve isteklerinde azalmaya yol açmaktadır. Bu tür sorunları ortadan kaldırmak için, öğrencilerin kendi öğrenmelerinin farkında olmaları, öğrenmeyi öğrenmeleri, kendi kendilerini güdüleyebilmeleri, zihinsel yapılarına uygun stratejileri seçebilmeleri ve kendi kendilerini kontrol ederek yönlendirebilmeleri gerekmektedir. Son dönemlerde Kuzey Makedonya eğitim sisteminde meydana gelen değişimler ve gelişmekte olan yeni eğilimlere bakıldığında batılı ülkelerin eğitim sistemi bizim eğitim sistemimize uyarlanarak, derslerde ve öğretmenler tarafından kulla-

nılmaktadır. Birçok uluslararası evraklarda (UNESCO, UNİCEF, AB Konseyi), Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti resmi evraklarında ve eğitim kurumlarında eğitimdeki reformların sadece akademik bilgi seviyesinin artırılması değil aynı zamanda öğrencilerin çokkültürlü toplumda yaşama-ya ayak uydurmaları, diğerlerine karşı saygı, hoşgörü, farklılıkların kabul edilmesi, herkesin eşitliği ve benzer durumları kapsamaktadır. Çokdilde eğitim veren okullarda, öğrencilerin büyük kısmı gördükleri eğitim diline farklı binalara ayrılmış durumdadır veya aynı binanın farklı kısımlarında eğitim görüyor yada vardiyaları farklı oluyor. Tekdilde eğitim veren okullarda, öğrencilerin farklı dilde eğitim gören öğrencilerle ilişki kurma imkanları yoktur. Tüm okullarda, öğrencilerin çoğu etnik anlamda önyargı ve kalıplaşmış düşüncelerle yüklenmiş durumdadırlar (genelde kendi kültürleri için olumlu, diğer kültürler için olumsuz yönde). Farklı dil/etnik mensubu öğrenciler arasında ortak faaliyetlerin uygun iletişim ve etkileşimle gerçekleşmesi için (diğerlerine karşı önyargıların azalma eğilimi kazanması için) aşağıdaki şartların yerine gelmesi önemlidir: İşbirliğine dayalı olmalı, farklı etnik topluluğa mensup öğrenciler arasındaki işbirliğine bağlı olan ortak hedefleri vardır; Aralarında eşitliğe önem vermelidirler. Bir etnik topluluk mensubu diğer topluluk karşısında kendini daha az değerli gibi hissetmemeli; İnterkişisel ilişkilere yönelmeli kişisel anlamda arkadaşlık seviyesine ulaşması için farklı etnik topluluklara mensup öğrenciler arasında sıkça, uzun ve yakın görüşmeler gerçekleşir. Nelson Mandela'nın söylemiş olduğu önemli bir düşüncesiyle bağlanmış olursak: “Hiçbir kimse bir başkasının rengi, geçmişi veya dini mensubiyetine karşı kin göstererek doğmuyor veya dünyaya gel-

miyor. İnsanlar kin tutmayı öğreniyorlar, eğer kin tutmayı öğrenebiliyorlarsa o zaman, sevgi göstermelerini de öğrenebilirler, çünkü sevgi insan kalbinden gelen doğal bir olaydır.” Modellerin başarılı olabilmesi için öğretmenler önemli rol oynadıklarını ve rollerin ne kadar önemli olduğunun farkında olmaları gerekir. Gelecek nesillerde, toplumların oluşturulmasında ve çocukların eğitilmesi esnasında önemli sorumluluğu taşıyan öğretmenler, sunmuş oldukları bilgileri ve çocuklara aktardıkları ile ileride nasıl bir dünya da yaşayabileceklerine karar verecekleri unutulmamalıdır.

Kaynakça

1. Bakırcıoğlu, Rasim. İlk, Orta Ve Yüksek Öğretimde Psikolojik Danışma Ve Rehberlik. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.
2. Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim Ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni Bildirileri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999
3. Dedova R., Petroska-Beška V. (2012). Öğrencilerin Okula Demokratik Katılımı, Üsküp: Usaid’in Eğitimde Etniklerarası Entegrasyon Projesi.
4. Emin, İlhami. “Kimliğimiz Kültür Varlığımız.” Sesler Dergisi, Sayı 294,1995:33.
5. Ergin, S. (2000). Çağdaş müzik eğitimi ve temel özellikleri (Çokkültürlü müzik eğitimi). Müzikte 2000 Sempozyumu [Online]: <http://www.kultur.gov.tr>

adresinden 26 Haziran 2007 tarihinde indirilmiştir.

6. Karadayı, F. (2001b) Sosyo-Tarihsel Yaklaşım İle Kültürel Psikoloji, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi.
7. Kepçeoğlu, Muharrem. Psikolojik Danışma Ve Rehberlik. Ankara: Yayınevi,1992
8. Lightfoot,C., Cole, M. Ve Cole, R.S. (2005). The Development Of Children. New York: Worth Publisher.
9. Phillips, Anne (1995). Demokrasinin Cinsiyeti, (Çev. A. Türker). İstanbul: Metis Yayınları.
10. Sel R.: Okul öncesi Çocuklarına Oyunlar. YaPa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.
11. Seyrek H., Sun M.: Okul Öncesi Eğitiminde Oyun. İzmir 2003.
12. Tuncor F.: Eğitici Çocuk Oyunları. Esin Yayınları, İstanbul 2000.
13. Yalçın, C. (2002 b). Çokkültürcülük bağlamında Türkiye’den Batı Avrupa ülkelerine göç. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 26 (1), 45-60.
14. Негриевска Ф., Петроска-Бешка В., Балажи С. (2012). Заеднички активности со групи ученици со мешан етнички / јазичен состав, Скопје: Проект на УСАИД за меѓуетничка интеграција во образованието.
15. Петроска-Бешка В. (2012). Истражување На Појдовната

Состојба Во Врска Со
Меѓуетничката Интеграција Во
Образованието, Скопје: Проект
На Усаид За Меѓуетничка
Интеграција Во Образованието

16. <http://docplayer.biz.tr/10133020-e-gitimde-etniklerarasi-entegrasyonu-gelistiren-okul.html>

17. <http://www.mon.gov.mk/index.php/2014-07-23-14-03-24/vesti-i-nastani/1161-koncepcija-za-interkulturno-obrazovanie>
*20.09.2017

BEYAN

Yazar çıkar çatışması olmadığına beyan etmektedir.